

Hà Nội: 1948-1954, những năm tháng cũ (1)

Tác Giả: Đ Văn Minh

Thứ Bảy, 23 Tháng 7 Năm 2011 06:37

Hà Nội từ ng là th đô c a n c Việt nam trong g n 800 năm t th i nhà Lý đ u th k th 11 t i th i Lê m t cu i th k th 18

Vào m t ngày kho ng đ u tháng 8 năm 1954, khi t b n Sáu Kho H i Phòng b c lên tàu Ville de Saigon đ theo gia đình di c vào Nam, tôi không h nghĩ là ph i m t th i gian lâu l m tôi m i tr i đ t B c. y th mà sau khi r i quê h ng mi n B c t C ng H i Phòng b ng đ ng th y, ph i ch suýt soát n a th k , quá n a đ i ng i, tôi m i tr v đ t B c b ng đ ng ho xa, đ t i b c chân đ u tiên trên th đô Hà N i t i ga Hàng C đ ng Hàng L ng, nh ng tên g i xa x a c a Hà N i b m sáu ph ph ng.

Khi b c chân ra ngoài nhà ga, tr i còn m sáng, nhìn ch a rõ m t ng i. Quang c nh chung quanh th t n ào, náo nhi t: Ti ng chào m ng c a thân nhân đi đón nhau, ti ng rao c a nh ng ng i bán hàng, ti ng m i m c c a nh ng anh lái xe ô m, c a tài x xe taxi, t t c đã t o thành âm thanh c a m t ti ng nói l tai. Cái ti ng nói này, khi m i v Việt Nam à Sài Gòn, tôi đã nghe t m t cô x ng ngôn viên đài truy n hình và lúc y tôi không chú ý đ n cho l m vì ch là m t ti ng nói l loi, nh ng lúc này tôi m i c m th y xa l , vì nó không gi ng chút nào v i ti ng nói mà tôi v n h ng quen thu c c a ng i Hà N i thu x a. Th r i đ n đ n tôi m i nghĩ ra là th i gian đ u th p niên 1950, Hà N i ch có kho ng 300,000 ng i mà nay dân s đã lên đ n trên 3 tri u, gia tăng g p 10 l n. Năm 1954, nhi u ng i Hà N i đã di c vào Nam, nhi u ng i Hà N i khác, vì vi c m u sinh sau đ t đánh t s n, đã ph i v các mi n quê, t nh nh . Trong khi đó thì dân t x l i đ xô t i khi n Hà N i m t đ n s c thái riêng, trong đó có cái ti ng nói đ c g i là c a “ng i Tr ng An thanh l ch”. Tuy di n tích Hà N i cũng tăng g p 10 l n so v i tr c kia,

Hà Nội: 1948-1954, những năm tháng cũ (1)

Tác Giả: Đ Văn Minh

Thứ Bảy, 23 Tháng 7 Năm 2011 06:37

Tôi nghĩ rằng với đa gia tăng dân số, những hộ hộ dân này lại tập trung trong khu nội thành, gần như tất cả những di tích của toàn thành phố Hà Nội thì trở về. Cho nên thành phố trở nên đông đúc khác thường, xe cộ ãy ãng, có những phố khi xưa cả ngày lúc nào cũng đều hiu vắng thì nay tập nập người qua kẻ lại không ngừng. Không thi u gì các cao ốc hai, ba chục tầng. Cũng như những phố phố Hà Nội như những phố không khác với Sài Gòn là bao. Vì đã sống ở Sài Gòn cả hơn một tháng trở về khi ra Bắc nên tôi không đến nơi quá sống sót những cũng không tránh khỏi ngấm ngùi trở về của Hà Nội so với gần 50 năm trở về khi thành phố này còn vắng vẻ, cuộc sống còn lạc lõng, êm đềm.

Hà Nội từng là thủ đô của nước Việt nam trong gần 800 năm từ thời nhà Lý đến thời kỳ 11 thế kỷ Lê mất cuối thời kỳ 18. Những trong các năm 1948-1954 này, Hà Nội chỉ còn là thủ đô của Bắc Phần, trở về kia là Bắc Kỳ theo tên gọi thời Pháp thuộc. Hà Nội nằm dọc theo hạ lưu sông Hồng Hà, nằm ngay là sông Cái, hoặc còn gọi là Nhị Hà, vì trở về khi thời Hà Nội, sông Hồng đã tách ra 1 nhánh nhỏ hơn gọi là sông Đuống chảy ngang qua Hội Đồng. Thành phố trải dài từ phía bắc của Long Biên (Paul Doumer) qua vùng Bồ Tô (Louis Finot), Bên Việt Nam (Lanessan) xuống tới phía nam Phả Đén, nơi có một trung tâm huấn luyện Sĩ Quan và Hội Sĩ Quan cho Quân Đội Quốc Gia của thời kỳ mới thành lập.

Khu buôn bán chính của Hà Nội tập trung ở phía đông bắc thành phố nơi có hồ Hoàn Kiếm hay còn gọi là hồ Gươm. Hồ Hoàn Kiếm là một di tích lịch sử và cũng là thắng cảnh du lịch nổi tiếng nhất của Hà Nội. Du khách thời Hà Nội thì nào cũng phải ghé thăm hồ Gươm, bằng không ít nhất cũng phải có lần đi ngang qua. Hồ nằm dài theo hạ lưu sông bắc nam, song song với sông Hồng và cách sông Hồng chỉ gần 1 cây số, phía bắc rộng hơn một chút và tiếp giáp với khu phố cũ hay khu phố “Ta”, phía nam hẹp hơn và tiếp giáp với khu phố “Tây”. Dọc hồ phía đông là đình Tiên Hoàng với Phòng Thông Tin thành phố, Tòa Thủ Chính, vườn hoa Chí Linh (Paul Bert), Nhà Bưu Điện, chòm dẹt tới đình giao tiếp với phố Trường Tiền một bên và phố Hàng Khay phía bên kia. Men theo hồ phía tây là đình Lê Thái Tổ, đi tới khoàng giờ thì rẽ trái chéo bắc phố Hàng Trường tới góc phố Hàng Gai đâm xuống. Tại góc ngã ba này có tòa nhà thời 1945 về trở về là của hội Khai Trí Tiến Đức, lúc này thuộc Nhà Thông Tin và dùng làm Phòng Triện Lãm Hội Hoá, Nhiếp ảnh, ... Khoàng năm 1950-1951, điều kiện gia Đài Loan là Địch Ngoại Quân đã có 1 tuấn lại trở về bày các tác phẩm nghệ thuật khảm trên ngà những bài thơ, bài văn cả bằng chữ Hán... với nét chữ như li ti, phải dùng kính ‘lúp’ (kính phóng đại) mới coi rõ được. Có lúc đây là nơi dùng làm trụ sở cho các triển lãm tranh giới vô địch Bắc Phần hoặc các triển lãm giao hữu quốc tế, như dịp hè năm 1950, 2 danh thủ vô địch Pháp là Amouretti và Hagenauer đã tranh tài cùng các hảo thủ Việt Nam trong đó có anh em Mai Văn Hoà và Mai Văn Chấn tới Sài Gòn ra. Phố Hàng Trường tiếp nối phố Lê Thái Tổ tới góc đình này chảy dọc cho tới cuối hồ thì rẽ ngang bắc phố Hàng Khay bên tay trái và phố Trường Thi bên tay phải, ngay tại góc đình này có số Chòm Hàng Trường.

Nói đến hồ Hoàn Kiếm thì thoạt tiên phải kể tới Tháp Rùa. Tháp này xây trên 1 hòn đảo nhỏ ở lui về phía nam và gần với bắc phía tây của hồ. Tháp có 2 tầng với một vòm nhỏ hơn ở trên cùng. Khoàng đó chung quanh tháp có chiếu rọi tới 3 đến 5 tháp. Tầng trên này chính là đài diễm Thiên Kim Quy đã lấy lại kiễm thiên vua Lê Thái Tổ. Rùa Thiên có thể chẳng thì

Hà Nội: 1948-1954, những năm tháng cũ (1)

Tác Giả: Đ Văn Minh

Thứ Bảy, 23 Tháng 7 Năm 2011 06:37

không rõ, những thóc sạ dẹt thì có rùa và là rùa rất lớn. Trong những ngày hè oi bức, thỉnh thoảng rùa đã bò lên nệm thì những dẹt thì chân thắp hàng nghìn đống gỗ. Tôi đã nhớ lúc khi đi ngang từ bên phía đông nhìn thấy, mai rùa lớn, to bằng cái nong, chốc chốc những kính phi trên 1 thóc, có thể thì gần 2 thóc. Những người dẹt thì không phải có một con rùa lớn như thế, tuy tôi chưa bao giờ thấy hai con cùng lên nệm dẹt thì chân thắp một lúc.

Thời một bên và gần với bên phía đông của hồ Hoàn Kiếm là Đền Ngọc Sơn trên một hòn đảo lớn hơn đảo Tháp Rùa rất nhiều. Từ bên ngoài những đống Đỉnh Tiên Hoàng đi vào phải qua một cổng hai bên có hai đôi tượng Nho để chốt, có lẽ là hai chú Ngọc Sơn (?). Đi ngang một con đường hai bên là hai bên tường xây thấp, qua cổng vài chốc thì cổng là thời một cổng ngoài, kiểu tam quan, giữa là cổng lớn như là đi chính, hai bên là 2 cổng nhỏ mang tính cách trang trí nhiều hơn vì lúc nào cũng đóng. Qua khỏi cổng trong này là đền của Thê Húc, một cây cầu gỗ, với màu sơn đỏ như sơn bên qua một hồ dẫn vào Đền Ngọc Sơn. Đền Ngọc Sơn được xây từ giữa thế kỷ 19, bên trong thờ Đức Trăn Hoàng Đạo, với anh hùng phá quân Nguyên vào thế kỷ 13, và thờ Thần Văn Xương, ngôi sao chủ việc văn chương khoa cử. Từ cầu Thê Húc đi vào, còn có lối đi như hai bên hông đền sát với một nước hồ, với hàng cây rậm rạp um tùm. Theo hai lối đi này vòng qua khỏi đền vào phía bên trong là Trăn Ba Đình, một khu đất phẳng và rộng, quang đãng, từ đó nhìn chằm chằm những Nam là thấy Tháp Rùa ngay phía trước mắt.

Ngày nay có lẽ ít ai còn nhớ rằng cầu Thê Húc đã một lần bị sập (cũng như cầu Thủ Nghè ở Sài Gòn bị sập vào năm 1957 trong dịp Hội Chợ Thủ Nghè khi đó một số người bị thương và chết). Thời Trung Thu rằm tháng tám năm 1949, dân chúng Hà Nội đổ ra chơi quanh hồ Hoàn Kiếm, đua nhau vào thăm đền Ngọc Sơn. Qua cầu Thê Húc, vì người quá đông, chen chúc nhau nên cầu lung lay rồi đổ sập xuống. Những người rớt xuống và thấp, cách một nước không xa, cho nên không có ai chết hoặc bị thương nặng, hầu hết chỉ phải một phen hoảng sợ và quần áo bị ướt sũng mà thôi.

Bên ngoài đền, phía trái cổng Tam Quan cổng hơn 10 thóc có một tòa tháp gọi là Tháp Bút xây trên một gò đất nhỏ và thấp, phía bên ngoài. Đây là một tòa tháp để, 4 tầng, 5 tầng, trên cùng có 1 cây trâm dài tựa như 1 quill bút, trên thân tháp có các chữ Nho là “Thần Thanh Thiên”, có nghĩa là ‘vút lên trời xanh’. Tháp này do ông Nguyễn Siêu (cùng với Cao Bá Quát, đã được xưng tụng là “Thần Siêu Thánh Quát) thời vua Tự Đức nhà Nguyễn xây lên. ‘Vút lên trời xanh’ có nghĩa là vút lên để kẻ nịnh thời hay oan ức của người dân, những mong ông trời để một xuống mà thả u hiu. Dân gian có câu

“Tháp Bút, Đài Nghiên”. Thỉnh thoảng đây là chỉ thấy có Tháp Bút mà không có Đài Nghiên để sống đôi cùng.

Có một kiến trúc để biệt mang tính cách hiện đại so với những di tích cổ kính của Hồ Gươm là tòa nhà Thủy Tạ, có cổng 1 phần 3 xoắn ra trên một nước, ở bên hồ gần góc phía tây bắc do người Pháp xây dựng hàng chục năm trước trong thời tiền chiến. Vào thời gian này, đây là nhà hàng ăn có khiêu vũ, nơi tụ tập cho người ta đêm các ông tây bà đầm mặc quần áo Pha Lang Sa hay thuốc loa loa kéo nhau đến ăn uống, nghe nhạc và nhảy với nhau. Đứng từ xa, sau hàng liêu rữ, nhìn ánh đèn xanh đỏ từ nhà Thủy Tạ chiếu xuống một nước hồ, nghe tiếng nhạc bập bùng vọng tới, thấp thoáng những thân hình lả lả theo tiếng kèn đi u nhạc, tiếng chuông ngân đang ngấm một tòa thuốc cung nơi tiền cảnh. Tòa nhà Thủy Tạ này bây giờ thuốc về thành phố Hà Nội và có lúc, khoảng năm 1951, được dùng làm một thị trấn của thành phố. Những chỗ này tháng sau, chốc hơn thì rớt xuống như thì phí phạm quá cho nên thị trấn đã âm thầm được

Hà Nội: 1948-1954, những năm tháng cũ (1)

Tác Giả: Đ Văn Minh

Thứ Bảy, 23 Tháng 7 Năm 2011 06:37

chuyện tôi kể khác thích hợp hơn để tòa nhà Thủy Trì này được đem cho thuê để trở lại thành nhà hàng ăn uống như những năm xưa cũ.

Khi kể những sự tích về Hồ Hoàn Kiếm, có mấy địa điểm ít được ai nhắc tới. Trong đó là tòa tháp nổi có tên là Tháp Hòa Phong ngay bên đường Đinh Tiên Hoàng sát cầu đường xe điện, đi điện về nhà Bưu Điện phía bên kia đường. Tháp Rùa qua Tháp Hòa Phong tới nhà Bưu Điện, tất cả gần như cùng nằm trên một đường thẳng. Tháp này xưa kia nằm trong phạm vi và thuộc về chùa Báo Ân, nơi xây dựng là tòa nhà Bưu Điện. Không rõ vì sao và vào lúc nào ngôi chùa Báo Ân này không còn nữa và di tích duy nhất ngôi chùa để lại chỉ là Tháp Hòa Phong. Đây là tòa tháp vuông mặt chiều dài chiều ngang 3 thước, 4 cạnh trở ra 4 cạnh có thể đi xuyên qua bên dưới trong lòng tháp, phía trên có 2 tầng thu nước lại và trên cùng là mái tháp bao tròn chung quanh.

Một địa điểm khác là một cây Hồ Gươm trên đường Lê Thái Tổ gần phố Báo Khánh có Đền Vua Lê trong một tòa nhà có vườn và tường bao chung quanh, cây trông thẳng qua bên kia đường là Thủy Trì Ba Đình. Hàng năm trong dịp kỷ niệm vua Lê Thái Tổ, thành phố có tổ chức tế lễ tại đây. Tôi ở Hà Nội gần 6 năm, đi qua Hồ Hoàn Kiếm không biết bao nhiêu lần mà chưa bao giờ có dịp vào thăm bên trong Đền Vua Lê. Nếu một một địa điểm vắng vẻ như tất cả khu quanh hồ Gươm, lại không có một lối kiến trúc khác thường nào cho nên Đền Vua Lê ít người biết tới cũng không phải là điều đáng lạ.

Sau hết là Đền Bà Kiêu nằm trên mảnh đất hình tam giác góc phố Hàng Đào đâm ra phố Đinh Tiên Hoàng, trông sang bên kia đường là cầu Đền Ngọc Sơn. Đền Bà Kiêu đường như đã bỏ hoang lâu, còn lại chỉ là một tòa miếu nhỏ với một cây đa lớn bên cạnh, không có người coi sóc và hàng ngày người qua kẻ lại như không mấy ai để ý tới. Theo nhà văn Nguyễn Triêu Luật trong cuốn “Bên con yêu và hai ông đờ” thì vào thời cuộc Nhà Lê, thành Thăng Long có bốn con yêu, tất cả đều là yêu nữ:

Long Thành có bốn yêu tinh

Yêu trẻ con học Giám, yêu đình Đền Xuân

Yêu cây bàng gần Hàng Cân

Yêu gốc cây liễu gần sân chùa Tàu

Đây là ngôi chùa Tàu do một người Khách Minh Hồ xây dựng nên. Gần sân chùa có một cây liễu già xưa lâu ngày thành tinh. Con yêu gốc liễu này tác quái không ai dám nên chùa trở thành hoang phế và đến ngày nay không hiểu sao lại trở thành tên là Đền Bà Kiêu.

Hà Nội: 1948-1954, những năm tháng cũ (1)

Tác Giả: Đ Văn Minh

Thứ Bảy, 23 Tháng 7 Năm 2011 06:37

Quanh Hồ Hoàn Kiếm phía nam là một khu đất rộng, những một công viên, nhiều cây cối những quang đãng. Tôi cuồn xuyên qua hè sang đất thu, có những hàng nước nước vỉ dăm ba cái bàn và một bàn bán gh, sáng đất trời vỉ, bán nước cam, nước chanh, nước dứa cho khách nhàn du ngắm chân giò khát. Góc phía đông nam giáp vỉ đất rộng Đình Tiên Hoàng và phố Hàng Khay có nhiều quán bán hoa tươi những làng trộm hoa gần hồ Tây như Ngọc Hà, Yên Phố dứa tươi. Hoa bán ở đây chốc hời giá phố đất hời những khác vì đất dể m này nằm trong khu phố Tây, và những khách hàng trộm là những người tây phương làm tiền nhiều vỉ.

Còn phố vỉ thêm một nhân vỉt Hồ Gươm mà các hóc sinh chúng tôi cứa những năm đất thu phố niên 1950 chốc không sao quên đất.

Nhân vỉt đất tiên là Mẹ Béo vỉ quán giò khát cũng mang tên “Mẹ Béo” ở đất đất rộng Lê Thái Tông gần vỉ vỉ nhà Thủy T phía bên kia đất rộng. Bây giò ở đất Mẹ này, những phố nước to béo mập mập những Mẹ Béo là chuyồn thỷ thộm ngày không có gì là . Những vào thỷ vỉ đó, ở Việt Nam, hình dung béo tởt như Mẹ Béo là một hiồn trộm khác thộm. Đất vỉt nứa là Mẹ Béo có cô con gái (mất hay hai cô, tôi không như rõ) cũng có trộm tá dáng vỉ giò gần như mẹ, thộm thỷ đất bán hàng. Quán Mẹ Béo vào đất thiên niên vỉ m vỉ đã đất du khách ngoồn quồn vỉt đất tên tuồn. Có một bài vỉt vỉ Hà Nội cứa một ký giò ngoồn quồn nào đó đã như đất vỉ cái tên giò là “The Fat Lady”. Có ở đây phố vỉ là bà Jr Fat Lady vỉ nghồn cứa mẹ chồn cở Sr Fat Lady vỉ năm tháng này hời đã đất vỉ quyồn trong tuồn vỉ chiồn, hóc không còn trên cõi đất này nứa.

Kó đó là anh Tàu bán thớt bò khô mà dứa dể m hành nghề lúc nào cũng ở bên hông cứa hàng kem Hồng Vân, trên cao trông xuồn quán Mẹ Béo ở phía nam bên đất vỉ và xa xa vỉ hồn đông nam là khu đất Ngọc Sồn cây cối um tùm. Anh Tàu này có thân hình cao và giòy giòc, lúc nào cũng vỉn vỉ áo cánh quồn dài màu đen. Anh ta bán vỉ đĩa một đất rộng, thớt bò khô trồn vỉ dứa đất bào mồngh pha vỉ một thồn nước m chua ngọt cay cay. Hồn như lúc nào cũng có hai ba ngồn vỉ, phố nồn là hóc sinh, đất chung quanh, ăn xong xuồn quán Mẹ Béo ngoồn ngoồn phố phố, uồn cồn nước chanh đá thì trộm không gì thú vỉ cho vỉ.

Cuồn cùng là ông Tàu già bán nước rang, còn giò vỉ phá-xa, mùa hè cũng như mùa đông, lúc nào cũng quanh quồn ở bên tháp Hòa Phong. Ông Tàu này già hời và mập mập hời anh Tàu bán thớt bò khô, đeo trộm cồn mồn cái thùng thỷ cồn có bao quanh vỉ mồn vỉ vỉ bông đất vỉ giò cho nước lúc nào cũng ở m. Cũng vỉ giò mồn đất mồn mức vỉ cồn mồn vỉ tay, cái thồn nước trồn húng liu đất rang lên, hót nước trồn và đất nhai dòn tan. Vào những chiồn đông nồn, ông Tàu già này đất tránh gió trong lòng tháp, những khách hàng quen thuồn vỉ vỉt đất dứa dàng tìm ra. Năm 1957, ở Sài Gòn, một nồn tôi trông thỷ ông Tàu già bán nước rang này đang lang thang trên đất rộng Lê Văn Duyệt trông sang cứa vỉ nồn hoa Tao Đàn phía bên kia đất rộng. Không thỷ ông đeo cái thùng thỷ cồn cồn vỉ nứa, và trong Nam trồn nóng quanh năm, hời ông không còn bán cái thồn quà chồn thích hồn vỉ vỉ khí hồn Hà Nội mà thôi. Tôi không bao giò giò phố vỉ ông Tàu già này nứa, cũng như không còn thỷ vỉ vỉ anh Tàu bán thớt bò khô mà tôi đã ăn không

Hà Nội: 1948-1954, những năm tháng cũ (1)

Tác Giả: Đ Văn Minh

Thứ Bảy, 23 Tháng 7 Năm 2011 06:37

biết bao nhiêu lần! Tôi không khi nào quên mãi khi nghĩ đến

Những ngày ở mùa xuân cũ,

Hỏi đâu bây giờ?

(Thơ Vũ Đình Liên)

Trở lại hồ Hoàn Kiếm thì vì một vài trí thức nên đây còn là nơi để các công nhân thể thao Bắc Phần tham gia thi đấu thể thao như đua xe đạp hay bơi lội. Những công nhân đua xe đạp nổi bật nhất là các công nhân theo đường đua Đình Tiên Hoàng và đích tới là đường đua Hồ Chí Minh. Những công nhân đua xe đạp nổi bật nhất là Ngô Văn Lai và Lai Kou Chi, một anh Tàu lái. Mùa hè năm 1951, một cuộc đua đường đua thể thao quanh hồ Hoàn Kiếm mở ra vòng, có sự tham gia của các tay đua từ Sài Gòn ra, trong số có công nhân Lê Thành Các, công nhân nổi tiếng là con “Phố phường Hoàng”, vua leo núi trong những công nhân đua chèo thuyền ở Vòng Quanh Đông Đường vào các năm trước 1945 do người Pháp tổ chức. Những công nhân đua này nằm trong phong trào thể thao do Giám Đốc Thể Dục và Thể Thao Đông Đường là Đới Tá Hối Quân Ducuroy phụ trách. Lần đua này, tay đua Lê Thành Các tuy đã lưu ý nhưng vẫn không tránh khỏi tai nạn, quả đã xảy ra đáng tiếc vì danh hiệu “Phố phường Hoàng”. Một cuộc thi bơi trong hồ Hoàn Kiếm đã được tổ chức được những năm 1951 với sự có mặt của nhiều danh thủ trên sông nổi tiếng như Chiến Thắng, Mạnh, ... Đây là những tên tuổi nổi bật trong đoàn bơi lội của Tuân Phạm Cung Đình Văn trước kia đã từng đoạt nhiều giải và lần này họ vẫn tiếp tục thi đấu trong buổi sáng hôm nay. Có lẽ sự là một sự thiếu sót nếu không nhắc tới những kỷ niệm (kermesse) tại hồ Hoàn Kiếm, hay nói rộng ra là Hà Nội.

Chiều hôm Hà Nội được tổ chức lần đầu tiên trong khuôn viên một tu viện vào dịp Tết Canh Dần, đầu năm 1950 tại sân trường trung học Chu Văn An, lúc đó trường số năm ở trường trung học Đường Khánh cũ tại phố Hàng Bài. Dù chiều hôm đó trời mưa nhưng vì là lần đầu tiên nên vẫn có nhiều người đi.

Lần đầu tiên chiều hôm đó mở ra một khu trong khuôn viên Vườn Bách Thảo vào thời gian Lễ Giáng Sinh tháng 12, 1950 cuối năm Canh Dần. Địa điểm rộng rãi hơn hẳn sân trường Chu Văn An, những người vào chơi không tốn tiền, cách khá xa trung tâm thành phố, cho nên người đi xem không đông lắm.

Chiều hôm sau, đúng vào những ngày đầu xuân Tân Mão cuối tháng 1 năm 1951, thành phố lại tổ chức chiều hôm nay tại hồ Hoàn Kiếm. Khu vực chiều hôm nay được rào kín chung quanh phía tây dọc theo đường Lê Thái Tổ, từ trước nhà Thủy Tạ kéo dài xuống tới gần sông Cầu Hàng Trống quay lại gần phân nửa vòng hồ phía nam hồ. Ranh giới khu vực chiều hôm nay trên đường phía bên hồ cho nên đường Lê Thái Tổ và khúc đường Hàng Trống nổi tiếng xe cộ vẫn lưu thông được như thường. Địa điểm thuận lợi ngay trung tâm thành phố, cho nên chiều hôm nay kéo dài trên hai tuần mà khách vẫn tiếp tục vào ra.

Hà Nội: 1948-1954, những năm tháng cũ (1)

Tác Giả: Đ Văn Minh

Thứ Bảy, 23 Tháng 7 Năm 2011 06:37

Là vào dịp Lễ Giáng Sinh tháng 12 năm 1951, chuyến phiên dịch của mình lần này tôi đi Trĩ Viên trên đường Lý Thái Tổ, gần góc công viên Chí Linh. Đi đâu đáng nói thì nhớ là chuyến phiên này cho tôi được đánh bắt cá tươi do mà mục đích dịch vụ cho biết là để lấy tiền giúp cho binh sĩ và gia đình trong dịp Tết Nguyên đán sắp tới. Đây là một hình thức kiếm tiền như Cây Mùa Xuân sau này. Nghe nói Thượng tá De Lattre de Tassigny, Thượng tá Lữ Nh Quân Địch Pháp kiêm Cao ủy Pháp tại Đông Dương đã nghe thấy chuyện. Chuyến này lúc nào cũng đông đảo, thiên hạ không có mấy dịp được thả hồn thoải mái trò chuyện như thế này. Tin báo chí cho biết có người vì thua bạc mà trốn, có gia đình xào xáo đi đến tan vỡ. Cũng may mà chuyến này không quá hai tuần.

Rồi cũng như một năm trước, chuyến lần đầu tiên của tôi cùng Hoàn Kiếm, địa điểm và cách thức cũng y hệt như năm ngoái, vào dịp đầu năm Nhâm Thìn, tháng 1 năm 1952. Ban đầu chuyến này có một sáng kiến. Họ cho bọc một chiếc phao (ponton) trên bờ ra tới Tháp Rùa, chèo đò ngang ngang như thế, vào khoảng trên 50 thước. Ai muốn đi qua cầu để lên thăm Tháp Rùa thì mua vé giá 5 đồng một người, giá cả một bát phở thôi đó. Thấy thế mà người ta đua nhau ra coi, trong số đó có tôi, để không bị lạc có một cảm giác được biết, cảm giác đã đặt chân lên một di tích lịch sử có tính chất huyền thoại. Đây cũng là một chuyến cùng Hà Nội, những năm sau đó chắc vì tình hình chiến sự ngày càng nặng nề nên thành phố không nghĩ đến chuyện tiếp tục tiếp nối.

Người Hà Nội có câu: "đây đi lạc đường, cứ tìm đến đường phố Gầm là sẽ kiếm ra tiền và nhà, vì Hà Nội đường nào cũng đến tận phố Gầm. Đúng thế! Một chiếc năm xưa, người Pháp làm ra một chiếc xe điện (tramway) đi quanh các khu phố Tây và trung tâm chính nằm bên con đường ngay trên phía bờ phố Gầm, trông trông vào khu phố cũ

Ông Tây ngồi nghỉ cũng sành

Sinh ra tàu điện chạy quanh phố phố cũ.

Ông Tây không cho xe điện chạy quanh trong khu phố Tây, vì ông Tây Bà Đầm không đi xe điện, cứ đi đâu họ đã có xe ô-tô hay xe tay do phu xe kéo. Tôi đi mua xuất phát tại phố Gầm này, có 3 lộ trình xe điện chạy để đi khắp các khu phố ta...

Một đường đi suốt phố Đinh Tiên Hoàng đến phía đông phố Gầm và hướng nam qua ngã phố Trần Hưng Đạo thì vào phố Hàng Bài cắt ngang mặt đất đi trong khu phố Tây. Phố Hàng Bài là phố Huân, 1 khu phố Tây và phố Hồ Mên buôn bán tập trung chạy dài tới Ô Cầu Rắn, một trong năm cửa ô xưa của Thăng Long thành, nơi cửa ngõ của những dân nghèo Hà Nội.

Cầu Rắn mà đi đến phố

Gió thổi đã buốt lòng chèo.

(thứ Thứ Thứ)

Hà Nội: 1948-1954, những năm tháng cũ (1)

Tên: Văn Minh

Tháng: 23 Tháng 7 Năm: 2011 06:37

Tôi đây là bút đưa vào khu ngoi ô phía đông nam Hà Nội, sau cùng đi tiếp là đến Bạch Mai.